

АРХЕОЛОГІЯ БУКОВИНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тези доповідей V міжнародного
наукового семінару

м. Чернівці, 10 грудня 2021 року

Міністерство освіти і науки України
Інститут археології НАН України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Науково-дослідний Центр Буковинознавства (Чернівці)
ВГО «Спілка археологів України»

V міжнародний науковий семінар

АРХЕОЛОГІЯ БУКОВИНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тези доповідей

м. Чернівці, 10 грудня 2021 р.

Чернівці
Механік

2021

ОРГКОМІТЕТ

Добржанський О. В., д.і.н., проф. (*голова*)
Скорейко Г. М., к.і.н., доц. (*заступник голови*)
Моця О. П., д.і.н., проф., чл.-кор. НАН України
Михайлина Л. П., д.і.н., доц., ст.н.с.
Пивоваров С. В., д.і.н., проф.
Рідуш Б. Т., д.г.н., проф.
Чучко М. К., д.і.н., проф.
Возний І. П., д.і.н., проф.
Петраускас О. В., к.і.н., ст.н.с.
Кулаковська Л. В., к.і.н., ст.н.с.
Манігда О. В., к.і.н., н.с.
Ткачук Т. М., к.і.н.
Черновол Д. К., к.і.н., н.с.
Руснак О. В., к.і.н.
Прохненко І. А., к.і.н., доц.
Буйновська Є. В.
Баюк В. Г.
Грига В. В.
Боднарук М. І.
Романович Т. І.
Калініченко В. А., к.і.н.
Ільків М. В., к.і.н. (*секретар*)

Археологія Буковини: здобутки та перспективи: Тези доповідей
V міжнародного наукового семінару (м. Чернівці, 10 грудня 2021 р.). –
Чернівці: Технодрук, 2021. – 204 с.

Тези доповідей наукового семінару присвячені актуальним питанням археології Буковини та сусідніх регіонів. Розглядається проблематика кам'яної доби, епохи палеометалу, раннього заліза, середньовіччя та раннього нового часу, а також історії вивчення, охорони та використання об'єктів археологічної спадщини, музеєфікації старожитностей краю. Результати досліджень представили науковці та краєзнавці з Чернівецької, Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської областей, Києва, Чернігова, Ужгорода, Кам'янця-Подільського (Україна), Чикаго (США), Бухареста, Сучави та Ясс (Румунія), Будапешта (Угорщина), Єдинецького району (Молдова).

© Науково-дослідний Центр
Буковинознавства, 2021
© Автори, 2021

З М І С Т

Авраменко М.О., Діденко С.В., Петраускас О.В. Дослідження на поселенні Бузовиця-1: результати та перспективи	9
Aparaschivei C., Berzovan A., Simalcsik A., Niculică B.P Mihoveni-Cahla Morii, Suceava County. Funeral discoveries belonging to the Poieneni-Lukaševka culture	12
Бандрівський М.С. Ланцетоподібні вістря стріл і списів із Західного Поділля і Північної Буковини: індикатор інокультурної інвазії зі сходу чи з півночі?	13
Боднарюк М.І. Нове багатощарове поселення на лівому березі р. Котовець в с. Опришени Глибоцької територіальної громади	17
Боднарюк М.І., Безушко І.Р., Ісопеску А.П. Зникле село Бірлінци у світлі археологічних досліджень.....	19
Буйновська Є.В. Охорона, реставрація та використання Комплексу споруд Хотинської фортеці XIII-XVIII століття	22
Буравченко В.С. Досвід відтворення кишенькового сонячного годинника з Львівського історичного музею в рамках проекту Master Terebrus	25
Вакуленко Л.В. Зубрицька культура і старожитності перших століть н.е.	27
Возний І.П. Типологія керамічних мисок XII – першої половини XIII ст. з поселень північної частини Буковини	30
Воротняк І.Д. Орні знаряддя обробітку ґрунту на Буковині за даними археологічних, іконографічних та етнографічних джерел	33

Горобець Л.В. Знахідка решток птахів при розкопках на вулиці Зарваньська 7/2 (м. Кам'янець-Подільський) – рідкісний випадок для археозоології України.....	36
Гуря Н.С. Археологічні старожитності долини річки Чугур на території с. Братушани	38
Гуцал В.А. Археологічні розвідки Чернівецького університету 1958 р.....	40
Желага Д.І. Морфологія та орнаменти біноклеподібних посудин з поселення трипільської культури етапу VI Ожеве-острів.	45
Іваночко А.І. До питання про походження поховального комплексу, знайденого на території Заповідника «Хотинська фортеця».....	47
Ільків М.В., Петровський-Штерн Й. Фрагменти єврейських надгробків з Хотинської фортеці.....	50
Калініченко В.А., Пивоваров С.В. Тильник канчука чи закінчення батога? (До інтерпретації однієї знахідки з Чорнівського городища).....	52
Коржик В.П. Природно-історичні кластери Прут-Дністерського межиріччя Буковини.	57
Коржик В.П. До питання давніх військових поховань.....	59
Корохіна А.В. До проблеми археометричного дослідження будівельної кераміки пізньоримського часу та середньовіччя на Середньому Дністрі	61
Косован В.М., Косован Л.В. Історико-культурна спадщина Хотина і околиць: досвід картографування	65

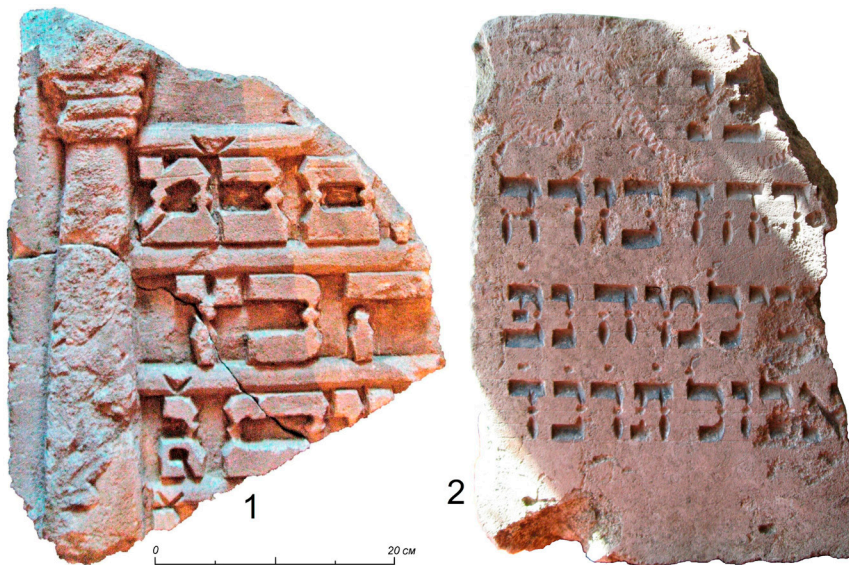
Кравченко Р.А., Черненко О.Є. Городище роменської культури Радичівське-3 у Середньому Подесенні (за матеріалами досліджень 1991-1992 рр.).....	67
Кузик О.П., Грига В.В., Ільків М.В., Калініченко В.А. Підземний хід у мечеті валіде-султан Хотинської фортеці.....	70
Купчанко М.М. Нові матеріали про житлобудівництво на поселені трипільської культури Шипинці	72
Кушнір І.Б. Повідомлення про археологічні студії на шпальтах україномовної періодики Буковини міжвоєнного періоду.....	76
Легета В.П. Відображення археологічних досліджень Бориса Тимошука в періодиці (за матеріалами ДАЧО).....	78
Мельничук О.Л. Давній Галич як церковно-релігійний центр Галичини XII-XVIII ст. (за даними археології)	80
Миська Р.Г. Монастир на Урицьких скелях: гіпотези та археологічні матеріали	82
Михайлюк В.В., Ємчук В.В. Декларування нерухомих об'єктів культурної спадщини	83
Михайлюк В.В., Ільків М.В., Калініченко В.А. Археологічний матеріал Нового часу з вул. Мізунського в м. Чернівці (з нагоди 250-ліття від заснування Садогури)	85
Niculică V.P. Some thoughts about the beginning of archeology in the Austrian Bucovina	88
Парацій В.М. Слов'яно-руські речові археологічні скарби Бережанського краю: локалізація та музеєфікація	91
Парацій В.М. Монетні скарби та окремі артефакти Бережанського краю: знахідки й музеєфікація	94

Петегрич В.М. Міста княжої доби з Наддністрянщини: чого не фіксують писемні джерела	97
Петраускас О.В. До питання про походження черняхівської культури на території України	100
Погоральський Я.В. Житла празької культури з Буковини (за матеріалами поселень Рашків і Кодин)	103
Преступенко Ю.В. Пам'яткоохоронна діяльність Чернівецького обласного центру з питань культурної спадщини у 2021 р.	105
Прохненко К.І. Безвиграшний варіант? Проблема власного майбутнього для «відкривачів минулого нації» в умовах пенсійної реформи в Україні	109
Романович Т.І. Попередні результати декларування нерухомих об'єктів культурної спадщини Чернівецької області	112
Ротар О.В. Скарби бронзових виробів в експозиції Чернівецького обласного краєзнавчого музею (з історії дослідження)	115
Рубанець М.В. Антропоморфний камінь-плита у с. Михайлівка	118
Руснак О.В. Печатка парафії села Рестеу-Атаки Хотинського повіту	120
Садов'як М.Д. Археологічні пам'ятки с. Жуків на Івано-Франківщині	122
Сандуляк В.О. Південно-східна башта Хотинського замку XV–XVI ст.	125
Семенюк М.С. Археологічні матеріали давньоруської культури, знайдені на території мікрорайону Рогізна	128

Строцьонь Б.С. Розкопки біля Бучацької ратуші у 2021 р.	129
Ткачук Т.М. Місце поселення Більча Золотого Парку III серед пам'яток етапу В II трипільської культури	131
Томенчук Б.П. Особливості архітектурно-просторового розпланування двох середньовічних монастирів з ротондами на Галицько-Буковинському Прикарпатті	133
Христан Н.М. Мемогія як форма увічнення влади: саркофаг князя Ярослава Мудрого	136
Черновол Д.К. Планіграфія біноклеподібних посудин на поселенні Ожеве-острів	140
Чобан Р.Д. Пам'ятка Джурів IX – городище епохи раннього заліза	143
Чучко М.К. Думитру та Мирон Барновські як власники с. Топорівці і ктитори старовинної церкви св. пророка Іллі	145
Шевчук Б.В., Ільків М.В. Антропоморфна пластика з поселення трипільської культури Мошанець, уроч. Джія	150
Шкурідін О.М. Слов'янські та давньоруські городища й поселення поблизу села Кулішівка	152
Яковишина Я.М. (Не)заліщицьке трипільське поселення Бабин (урочище Яма) на правобережжі Дністра	155
Якубовська О.З. Споруди, пов'язані з гончарним виробництвом, із пам'яток останньої чверті I тис. н.е. в українському Прикарпатті	158
Болтанюк П.А., Мегей В.П. Клейма гончарні з Вірменського бастиону	160

Драгомирецька О.Г. Скіфські бронзові дзеркала з Буковини	164
Кононенко О.М., Рідуш Б.Т., Поп'юк Я.А. Палеолітичні місцезнаходження в околицях с. Баламутівка (Чернівецька обл.)	167
Мордовін М.В., Прохненко І.А. Нюрнберзька текстильна пломба кінця XVI ст. з с. Переспа Сокальського району Львівської області	171
Нечитайло П.О., Тимчук Д.В., Омельченко О.В., Хромова І.К. Приміщення з тамгоподібним знаком зі скельно- печерного комплексу біля с. Василівка.....	175
Терський С.В., Демський Н.В., Куценяк О.Я. Пам'ятки ранньоскіфської доби в околицях с. Словіти на Львівщині	179
Федорук А.В. Графіті слона з Хотинської фортеці першої половини XVIII ст.: спроба нової інтерпретації	183
Виногородська Л.І. Замок як пам'яткознавчий та туристичний об'єкт в культурно-ландшафтній спадщині України	188
Герчук Д.А. Дослідження археологічних старожитностей Хотинської фортеці	190
Dergaciova L.V., Bodnariuc N.I. A coin hoard of Hungarian Denars from Matthias Corvinus and Vladislav II from Chernivtsi region. To the problem of the new mint-marks	192
Драгомирецька О.Г., Андроничук В.І. Надходження археологічних артефактів до музейної скарбниці у 2021 році	193
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ.....	196

Фото 1. Фрагменти єврейських мацевот із території Хотинської фортеці.

дрібні й, відповідно, непридатні для подальшого використання шматки. Єврейське кладовище у Хотині розташоване за 1 км на північний захід від фортеці, а його датування, – XVIII-XIX ст. (Ходорковський 1998), – узгоджується із хронологією знахідок біля підніжжя замку. Виявлені фрагменти мацевот доповнюють перелік єврейських старожитностей з матеріалів археологічних досліджень Хотинської фортеці, зокрема, дрейдл (чотиристороння дзига для гри під час свята Ханука) й амулет із написом (Филипчук, 2006).

Віталій Калініченко,

Сергій Пивоваров (Чернівці)

ТИЛЬНИК КАНЧУКА ЧИ ЗАКІНЧЕННЯ БАТОГА? (ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ОДНІЄЇ ЗНАХІДКИ З ЧОРНІВСЬКОГО ГОРОДИЩА)

У вивченні середньовічного минулого Буковини важливе місце посідають археологічні джерела. Серед них на беззаперечну увагу заслуговують матеріали з Чорнівського городища, яке відноситься до давньоукраїнської археологічної культури (X – перша половина XIII ст.). Пам'ятка була виявлена Б. Тимощуком у 1977 р. і вже тривалий час досліджується чернівецькими археологами.

З 1989 по 1994 рр. городище розкопувалося І. Возним, який констатував «...що воно є єдиною пам'яткою домонгольського періоду, розкритою повністю». На жаль близько 30 % території археологічного об'єкту залишилося не вивченою. З 1999 р й по сьогодні пам'ятка продовжує досліджуватися, переважно під час лабораторних занять із студентами-істориками, науковцями ЧНУ ім. Ю. Федьковича.

Під час робіт на городищі у 2000 р. на підлозі лише частково розкопаної кліті (північно-західна частина пам'ятки), нами був виявлений металевий трубчатий предмет із клювоподібним виступом й зооморфними (орнітологічними) рисами. Він *in situ* лежав в кліті, вздовж поперечної (північної) стіни зрубу, на віддалі 10 см від нижньої колоди. До нижньої частини артефакту, паралельно стіні, щільно прилягав шар вугілля шириною 1-1,5 см й товщиною 0,7 см, який тягнувся на 23 см й закінчувався двома мідними кільцями діаметром 2,3 см.

Подібні металеві та кістяні трубчаті вироби із клювоподібним виступом неодноразово зустрічалися дослідникам в ХІХ-ХХ ст. під час вивчення середньовічних старожитностей Східної Європи. Тривалий час їх рахували то бойовими кістнями, наверхам прапорів чи коновальним інструментом. Лише завдяки роботам А. Ліхачова та О. Спіцина було встановлено, що ці знахідки є складовою частиною знаряддя для управління бойовим конем – нагайкою. Більш детально дослідив ці артефакти в 70-х рр. минулого століття А. Кірпічніков, який виділив їх ІV типу, в межах ХІ – першої половини ХІІІ ст. Він запропонував називати їх потиличниками плітей із клювоподібним виступом. Згодом з'явилася ще низка статей спеціально присвячених цій категорії знахідок, уточнена їх хронологія та складена нова типологія.

Знайдений на Чорнівському городищі металевий елемент знаряддя для управління конем має наступні параметри: висота – 6 см, ширина – 3,4 см, діаметр отвору зверху – 1,1 см, знизу – 1,3 см, товщина стінок – 0,1-0,2 см, діаметр поперечного наскрізного отвору – 0,5 см, маса – 42,6 г. Виріб прикрашений рельєфними валиками, а у верхній частині геометричним і циркульним орнаментом (рис. 1: 2). Знахідка виготовлена із бронзи шляхом лиття по восковій моделі та посріблена. Щодо назви описаного артефакту то в історіографії вона вказується по різному. Поряд із потиличником пліті вживаються також найменування: потиличник

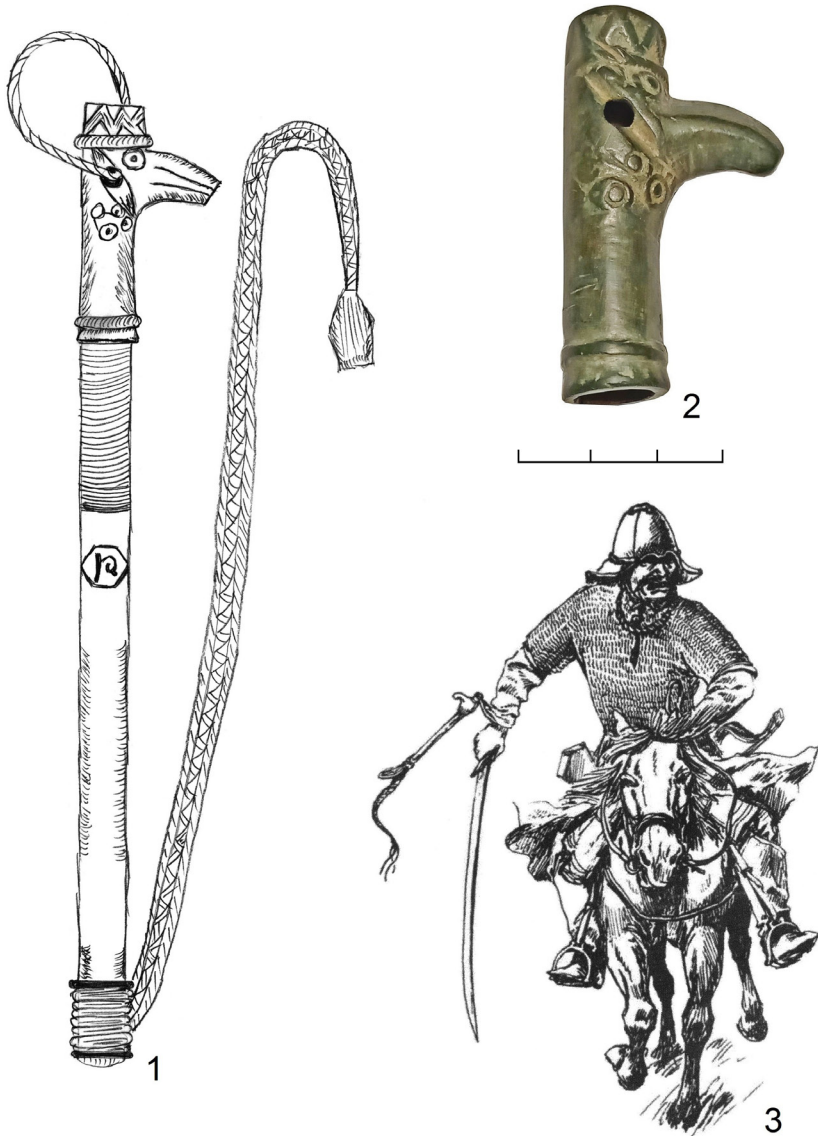
нагайки (С. Пивоваров), закінчення батога (С. Терський), тильник канчука (М. Осипенко) тощо. Вивчення цього питання авторами дозволило запропонувати ще один варіант назви чорнівській знахідці.

Очевидно, що найбільш правильною назвою самого знаряддя для управління конем на землях Київської держави буде *-пліть*, яка згадується в давньоукраїнській літературі ще з XI ст. Стосовно інших назв то вони мають пізні походження чи інше застосування. Так, канчук і нагайка, які виконували аналогічні функції, фіксуються в писемних джерелах із XV-XVIII ст., а батіг використовувався для керування упряжою коней.

Відносно назви самої металевої частини пліті також зустрічаємо різночитання. Вона називається потиличник, закінчення читильник. В основу назви покладене пряме функціональне призначення виробу, запобігати вислизанню пліті з руки. Але ж таке саме призначення мають закінчення руків'я меча та шаблі, але вони іменуються наверхшя. Позаяк у похідному положенні зброя вкладалася у піхви, а руків'я було зверху. За даними іконографічних джерел та етнографічного матеріалу пліть (канчук, нагайку) переважно затикали за пояс таким чином, що зверху розташовувалося її кінцівка. Отже, в даному випадку закінчення пліті із металевою частиною є її наверхшям. Тому пропонуємо називати таке знаряддя вершника для управління конем – ***бойовою пліттю із металевим зооморфним наверхшям***.

Знайдене на підлозі кліті городища наверхшя пліті та розташовані неподалік мідні кільця дозволяють здійснити спробу реконструкції знаряддя управління конем. Очевидно, що чорнівська бойова пліть складалася із декількох елементів. Так, дерев'яне руків'я (плетовище, плетенник) на одному кінці мало бронзове зооморфне наверхшя, на іншому – два мідних кільця. Останні, найвірогідніше відігравали декоративну функцію. Загальна довжина руків'я була близькою до 30-35 см. До кінця плетовища приєднувався ремінний джгут, який міг мати довжину 60-70 см. Наскрізний отвір в наверхші свідчить про наявність спеціального ремінця – темляка, який надівався на руку для запобігання випадання нагайки. Отже, загальна довжина пліті могла становити 90-100 см із темляком – 110-115 см (рис. 1: 1).

На землях Русі-України, князівствах і територіях підвладних Київській державі та просторах, які займали степові кочівники відомо близько 40 знахідок металевих та понад сотню кістяних

Рис. 1. 1 – реконструкція пліті, 2 – наверхя пліті з городища, 3 – використання пліті середньовічними кочівниками (за В.Н.Чхейдзе).

навершть на бойові пліті. Металеві наверштя зустрічаються значно рідше, ніж виготовлені з кістки. Всі вони мають індивідуальні риси, повністю тотожних практично немає, що свідчить про їх виготовлення на замовлення, можливо для конкретної особи. Вважаємо, що пліті з такими металевими наверштями, поряд із зброєю, були соціальними маркерами й підкреслювали статус вершника. Очевидно, що подібні аксесуари вершника були невід'ємною частиною екіпірування представників військової верхівки, зокрема, князів та бояр. Стосовно решток пліті з Чорнівського городища, то вона могла належати князю Андрію Ярославовичу (122?(2)-1264 рр.) зятю Данила Галицького. Про це дотично свідчить знайдений нами срібний перстень із багровидним знаком Рюриковичів, який найвірогідніше пов'язувався із цим князем.

Пліть в добу середньовіччя була не тільки зряддям управління бойовим конем, вона могла також застосовуватися як зброя в ближньому бою (рис. 1: 3). За етнографічними матеріалами для такого використання на її кінець прив'язували камінь, або металевий злиток. Про важливе значення пліті в той час свідчать численні епічні розповіді різних народів. Наприклад, у народів Сходу пліть вважалася серйозною зброєю, якою оборонялися від ворогів та вбивали нападників. В оповідях, де йдеться про часи Київської держави, пліть фігурує як грізна зброя в героїчному епосі, за допомогою якої Добрина та Ілля Муромець отримували перемоги над ворогами та зрадниками.

Не випадковими, на нашу думку, є орнітологічні обриси багатьох металевих навершть плітей, які зображують хижого птаха найвірогідніше – орла. Загальновідомо, що орел в народних оповідях та міфології символізує силу і владу. Цей птах був атрибутом царської влади у Візантійській імперії і його «царський образ» був перенесений на землі Київської Русі. Народний епос наділив орла багатьма надприродними якостями, як то, енергією вогню, даром передбачення, провісником перемог, блискавичною швидкістю, безсмертям тощо. Подібні якості приписувало орлу й християнське віровчення, де він є символом євангеліста Іоанна, уособлює правосуддя та характеризується гостротою зору, гордістю, мужністю та здатністю відновлюватися. Тому зображення обрисів саме цього птаха на наверші пліті, в усвідомленні сучасників, повинно було всіляко допомагати власнику в мирному житті та військових виправах.

Отже, дослідження металевого зооморфного навершя із Чорнівського городища дозволяє встановити, що воно було складовою частиною бойової пліті. Умови знахідки дають змогу визначити розміри й реконструювати пліть, а знайдений на пам'ятці срібний перстень із знаком Рюриковичів пов'язати її з одним із тогочасних князів.

Віталій Коржик (Чернівці)

ПРИРОДНО-ІСТОРИЧНІ КЛАСТЕРИ ПРУТ-ДНІСТЕРСЬКОГО МЕЖИРІЧЧЯ БУКОВИНИ

Розвиток і оптимізація екотуризму у його пізнавальних та краснавчих аспектах потребує систематизації і впорядкування різноманітної історико-географічної інформації, що дозволяє виділити певні, доволі компактні ядра, ареали її локалізації – природно-історичні кластери, намітити перспективні маршрути і перелік організаційних заходів по їх створенню. Серед них – вибір найоптимальніших місць формування еколого-історико-освітніх центрів для виховання краєзнавчих запитів і місцевого патріотизму у любові до своєї «малої вітчизни».

Подністер'я і Прут-Дністерське межиріччя насичені різноякісними об'єктами репрезентації природно-історичного надбання цього чудового регіону. Тут цілком логічно і ситуаційно можливе створення таких кластерів.

Комарівський (Дністровський район). Цінність являють: військово-адміністративний та господарський центр давньоримської периферії і протослов'янських племен черняхівської культури II-IV ст. н.е. з рештками найдавнішої громадської кам'яної споруди в усьому регіоні та рештками найдавнішого в Україні скловиробничого ремісничого центру; підземні штольні (гірні) по видобуванню вапняку; рештки давніх укріплень в урочищі «Городище» та пов'язане з цим місце оборони запорізьких козаків проти татарів у передній Хотинській битві 1621 року; найтриваліше за терміном постійного функціонування городище трипільського часу в уроч. Поливанив яр; рештки майстерень по виготовленню кам'яних ідолів; найдавніше житло з кісток великих тварин культури мустье багаточислової стоянки Молодове; мальовничий мис Веприк та Вітрові скелі над Дністром.

Михалківсько-Ломачинський (Дністровський район): городище літописного давньоруського міста Кучелмін; багаточисельний Галицький печерний монастир; готи з наскальними графіті

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Авраменко Мар'яна Олексіївна – молодший науковий співробітник відділу археології ранніх слов'ян Інституту археології НАН України.

Андроничук Валентина Петрівна – старший науковий співробітник відділу археології, історії середніх віків та нового часу Чернівецького обласного краєзнавчого музею.

Aparaschivei Constantin – Muzeul Național al Bucovinei, Suceava.

Бандрівський Микола Стефанович – доктор історичних наук, старший науковий співробітник відділу археології Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України, Голова Археологічної комісії НТШ.

Безушко Ілля Радович – краєзнавець, завідувач на громадських засадах археологічними фондами Опришенського музею археології та етнографії ім. Максиміліана Гакмана.

Berzovan Alexandru – Academia Română, Institutul de Arheologie, Iași.

Боднарюк Микола Іванович – директор Опришенської ЗОШ І-ІІІ ступенів Глибоцького району, директор Музею археології та етнографії імені Максиміліана Гакмана с. Опришени.

Болтанюк Петро Анатолійович – магістр історії, завідувач сектору «Музей старожитностей» Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника.

Буйновська Єлизавета Валентинівна – директор Державного історико-архітектурного заповідника «Хотинська фортеця».

Буравченко Всеволод Сергійович – кандидат технічних наук, доцент кафедри архітектурних конструкцій Київського національного університету будівництва та архітектури, засновник проекту Master Terebrus.

Вакуленко Ліана Василівна – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник сектору «Археологія епохи раннього заліза» Національного музею історії України.

Виноградська Лариса Іванівна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу давньоруської та середньовічної археології Інституту археології НАН України.

Возний Ігор Петрович – доктор історичних наук, професор кафедри релігієзнавства і теології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Воротняк Іван Дмитрович – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Герчук Даяна Андріївна – молодший науковий співробітник Державного історико-архітектурного заповідника «Хотинська фортеця».

Горобець Леонід Вікторович – доктор біологічних наук, старший науковий співробітник Національного науково-природничого музею НАН України.

Грига Віктор Вікторович – головний спеціаліст відділу супроводу реформ та аудиту місцевих програм апарату Чернівецької обласної ради, член Чернівецького підрозділу ВГО «Спілка археологів України».

Гура Наталія Сергіївна – викладач історії Братушанської гімназії, Єдинецький район, Молдова.

Гуцал Віталій Анатолійович – кандидат історичних наук, завідувач науково-дослідної лабораторії археології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Демський Назар Володимирович – директор історико-краєзнавчого музею с. Словіта.

Dergaciovă Lilia – PhD, scientific researcher, Numismatic Department, The Library of the Romanian Academy.

Діденко Сергій Васильович – кандидат історичних наук, завідувач сектору «Археологія доби раннього заліза» науково-дослідного відділу збереження фондів Національного музею історії України.

Драгомирецька Оксана Гергіївна – завідувачка відділу археології, середніх віків та нової історії краю Чернівецького обласного краєзнавчого музею.

Ємчук Володимир Володимирович – головний спеціаліст відділу охорони і збереження пам'яток архітектури управління охорони культурної спадщини Чернівецької міської ради.

Желага Дмитро Ігорович – аспірант відділу археології енеоліту – бронзової доби Інституту археології НАН України.

Іваночко Альона Ігорівна – старший науковий співробітник Державного історико-архітектурного заповідника «Хотинська фортеця».

Ільків Микола Володимирович – кандидат історичних наук, асистент кафедри всесвітньої історії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, директор Чернівецької філії ДП «НДЦ «ОАСУ» Інституту археології НАН України.

Ісopesку Андрій Петрович – краєзнавець, завідуючий на громадських засадах нумізматичними фондами Опришенського музею археології та етнографії ім. Максиміліана Гакмана.

Калініченко Віталій Андрійович – кандидат історичних наук, асистент кафедри всесвітньої історії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Кононенко Олеся Миколаївна – кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу «Археологічний музей» Інституту археології НАН України.

Коржик Віталій Павлович – кандидат географічних наук, заступник директора національного природного парку «Хотинський» з науково-дослідної роботи, старший науковий співробітник, заслужений природоохоронець України.

Корохіна Анастасія Вікторівна – кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту археології НАН України.

Косован Василь Миколайович – магістр гідрології, краєзнавець.

Косован Людмила Василівна – завідувачка відділу науково-освітньої роботи Чернівецького обласного краєзнавчого музею.

Кравченко Роман Анатолійович – молодший науковий співробітник відділу археології раннях слов'ян Інституту археології НАН України.

Кузик Олег Петрович – член Чернівецького підрозділу ВГО «Спілка археологів України».

Купчанко Михайло Михайлович – вчитель-методист, вчитель історії Реваківського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів, краєзнавець.

Куценяк Оксана Ярославівна – завідувачка Відділу «Музей історії України» Львівського історичного музею.

Кушнір Іванка Борисівна – головний спеціаліст сектору цифрової трансформації Державного архіву Чернівецької області.

Легета Валерія Павлівна – архівіст II категорії Державного архіву Чернівецької області.

Мегей Валерій Пилипович – археолог, краєзнавець.

Мельничук Олег Любомирович – молодший науковий співробітник відділу охорони культурної спадщини Національного заповідника «Давній Галич».

Миська Роман Григорович – кандидат історичних наук, доцент, заступник директора з наукової роботи КЗ ЛОР АДКЗ «Густань».

Михайлюк Василь Васильович – начальник відділу охорони та збереження пам'яток архітектури управління охорони культурної спадщини Чернівецької міської ради.

Мордовін Максим Вікторович – асистент професора, Університет імені Етвеша Лоранда, Науково-археологічний інститут, м. Будапешт.

Нечитайло Павло Олександрович – кандидат історичних наук, науковий співробітник ДП «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України.

Niculică Bogdan Petru – Muzeul Național al Bucovinei, Suceava.

Омельченко Олександр Вікторович – кандидат історичних наук, науковий співробітник ДП «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України.

Парацій Володимир Михайлович – старший науковий співробітник Бережанського краєзнавчого музею (Тернопільська область), член Тернопільського міського осередку Наукового товариства ім. Шевченка.

Петегирич Володимир Михайлович – науковий співробітник Відділу археології Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України.

Петраускас Олег Валдасович – кандидат історичних наук, завідувач відділу археології ранніх слов'ян Інституту археології НАН України.

Петровський-Штерн Йоханан – професор єврейських студій Північно-Західного університету (Іллінойс, США), член-кореспондент Українського наукового інституту Гарвардського університету, професор Українського Вільного Університету в Мюнхені.

Пивоваров Сергій Володимирович – доктор історичних наук, професор.

Погоральський Ярослав Володимирович – кандидат історичних наук, завідувач Археологічного музею Львівського національного університету імені Івана Франка.

Поп'юк Яна Анатоліївна – кандидат географічних наук, асистент кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії ЧНУ імені Юрія Федьковича.

Преступенко Юрій Володимирович – директор Чернівецького обласного центру з питань культурної спадщини.

Прохненко Ігор Анатолійович – кандидат історичних наук, доцент кафедри археології, етнології та культурології Ужгородського національного університету.

Прохненко Катерина Ігорівна – студентка 4 курсу факультету суспільних наук Ужгородського національного університету.

Рідуш Богдан Тарасович – доктор географічних наук, кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії ЧНУ імені Юрія Федьковича.

Романович Тетяна Іванівна – завідувач відділу охорони пам'яток історії та культури Чернівецького обласного центру з питань культурної спадщини.

Ротар Оксана Василівна – заступник директора з наукової роботи Чернівецького обласного краєзнавчого музею.

Рубанець Микола Васильович – генеральний директор Державного архіву Чернівецької області.

Руснак Олександр Валерійович – кандидат історичних наук, асистент кафедри історії України Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Садов'як Михайло Дмитрович – студент 4 курсу факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Сандуляк Віктор Олексійович – завідувач науково-дослідного відділу Державного історико-архітектурного заповідника «Хотинська фортеця».

Семенюк Микола Степанович – викладач основ філософських знань, культурології Чернівецького коледжу дизайну та економіки, методист Ради директорів закладів фахової передвищої освіти Чернівецької області, член Національної спілки краєзнавців України.

Simalcsik Angela – dr., «Olga Necrasov» Centre for Anthropologic Research, Romanian Academy Iași Branch.

Строценъ Богдан Степанович – кандидат історичних наук, науковий співробітник ДП «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України, викладач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.

Терський Святослав Володимирович – доктор історичних наук, провідний науковий працівник сектору археології Львівського історичного музею, професор кафедри історії, музеєзнавства і культурної спадщини Національного університету «Львівська політехніка».

Тимчук Дмитро Вадимович – науковий співробітник ДП «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України.

Ткачук Тарас Михайлович – кандидат історичних наук, завідувач археологічного відділу Національного заповідника «Давній Галич».

Томенчук Богдан Петрович – завідувач кафедри етнології та археології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, керівник Галицької археологічної експедиції.

Федорук Андрій Васильович – кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу археології, історії середніх віків та нового часу Чернівецького обласного краєзнавчого музею.

Христан Назарій Михайлович – кандидат історичних наук, асистент кафедри історії України Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Хромова Ірина Костянтинівна – кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту історії НАН України.

Черненко Олена Євгенівна – кандидат історичних наук, доцент Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Шевченка.

Черновол Дмитро Костянтинівич – кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу археології енеоліту – бронзової доби Інституту археології НАН України.

Чобан Роман Дмитрович – краєзнавець, вчитель географії Джурівського ліцею Снятинської районної ради Івано-Франківської області.

Чучко Михайло Костянтинівич – доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Шевчук Борис Васильович – краєзнавець, с. Мошанець.

Шкурідін Олександр Миколайович – член ВГО «Спілка археологів України», член Національної спілки краєзнавців України.

Яковишина Яна Миколаївна – кандидат історичних наук, молодша наукова співробітниця відділу археології Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України.

Якубовська Оксана Зеновійвна – керівник науково-дослідного відділу Комунального закладу Львівської обласної ради «Адміністрація історико-культурного заповідника «Давній Пліснеськ».

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**АРХЕОЛОГІЯ БУКОВИНИ:
ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Тези доповідей V міжнародного наукового семінару

м. Чернівці, 10 грудня 2021 р.

Комп'ютерна верстка – ***В. А. Калініченко***

*На обкладинці: поштівка із зображенням руїн
Цецинського замку в Чернівцях (XIX – початку XX ст.),
чаша-піала та пічні кахлі XVIII ст. з Хотинської фортеці
(розкопки 2014, 2015 рр.)*

